

|                                                                                                                                                                                                        |                                       |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|
| Tarih Okulu Dergisi (TOD)                                                                                                                                                                              | Journal of History School (JOHS)      |
| (2026), 19(84), 5168-5200                                                                                                                                                                              |                                       |
| Özgünlük kontrolü                                                                                                                                                                                      | Authenticity process                  |
|                                                                                                                       |                                       |
| <a href="http://dx.doi.org/10.29228/joh.82313">http://dx.doi.org/10.29228/joh.82313</a>                                                                                                                |                                       |
| <b>Makale türü:</b> Araştırma makalesi                                                                                                                                                                 | <b>Article type:</b> Research article |
| Geliş tarihi 28.05.2025                                                                                                                                                                                | Submitted date                        |
| Kabul tarihi 23.01.2026                                                                                                                                                                                | Accepted date                         |
| Elektronik yayın tarihi 26.10.2026                                                                                                                                                                     | Online publishing date                |
| <b>Atıf Bilgisi / Reference Information</b>                                                                                                                                                            |                                       |
| Deniz, S. & İzci, E. (2026). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Bakış Açısıyla 2018 ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırılması. <i>Journal of History School</i> , 84, 5168-5200. |                                       |

## TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ BAKIŞ AÇISIYLA 2018 VE 2024 HAYAT BİLGİSİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI<sup>1</sup>

Serkan DENİZ<sup>2</sup> & Eyüp İZCİ<sup>3</sup>

### Öz

Araştırmanın amacı 2018 ve 2024 Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı analizinin yapılarak benzer ve farklı yönlerinin ortaya konmasıdır. Doküman incelemesi ile ulaşılan verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Hayat Bilgisi dersi öğretim programları; program yapısı, program öğeleri, öğretim programının amaçları, beceriler, değerler, ölçme ve değerlendirme yaklaşımı, uygulamada dikkat edilecek hususlar, ders kitapları hazırlanırken esas alınan forma sayıları, ders kitaplarının ebatları ve kazanım/öğrenme çıktısı sayısı açısından değerlendirilmiştir. Gerçekleştirilen analizler sonucunda ünitelerin yeni öğretim programında öğrenme alanı olarak ifade edildiği ve isimlerinde değişiklikler yapıldığı; “Sağlıklı Hayat” ve “Güvenli Hayat” ünitelerinin birleştirilerek “Sağlığım ve Güvenliğim” öğrenme alanının oluşturulduğu ve önceki programlarda bulunmayan “Bilim, Teknoloji ve Sanat” öğrenme alanının ve okul temelli planlamanın programa eklendiği belirlenmiştir. 2018 programındaki 148 kazanımın yerini 66 öğrenme çıktısının aldığı, 2024 programında beceri temelli ve disiplinler arası bir yaklaşımın benimsendiği saptanmıştır. Ayrıca yeni öğretim programına sosyal-duygusal becerilerin eklendiği, özel gereksinimli öğrencilere yönelik olarak da destekleme ve zenginleştirme bölümüne yer verildiği görülmüştür.

**Anahtar Kelimeler:** Hayat Bilgisi Dersi, Beceri Temelli Öğretim, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Program Değerlendirme, Öğretim Programı Karşılaştırma.

<sup>1</sup> Makale yazımı yazar etki oranı: 1.yazar: %50, 2. yazar: %50.

<sup>2</sup>Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, [serkandeniz440@gmail.com](mailto:serkandeniz440@gmail.com), Orcid: 0000-0001-7573-5704.

<sup>3</sup>Prof. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, [eyup.izci@inonu.edu.tr](mailto:eyup.izci@inonu.edu.tr), Orcid: 0000-0002-6975-0454.

## Comparison of 2018 and 2024 Life Science Curriculum from the Perspective of the Century of Türkiye Education Model

### Abstract

The aim of the study is to conduct a comparative analysis of the 2018 and 2024 Life Science Curriculum in order to identify their similarities and differences. A descriptive analysis method was used to analyse the data obtained through document review. The Life Science Curriculum was evaluated in terms of programme structure, programme components, the aims of the curriculum, skills, values, the approach to assessment and evaluation, points to be considered in practice, the textbook sheet counts (formes) used as a basis when preparing textbooks, the dimensions of the textbooks, and the number of learning outcomes. As a result of the analyses carried out, it was found that units are now referred to as 'learning areas' in the new curriculum and that changes have been made to their names; it was determined that the 'Healthy Life' and 'Safe Life' units had been merged to form the 'My Health and Safety' learning area, and that the 'Science, Technology and Art' learning area which was not present in previous curriculum and school-based planning had been added to the curriculum. It has been noted that in the 2024 curriculum, 66 learning outcomes have replaced the 148 learning objectives in the 2018 curriculum, and that a skills-based and interdisciplinary approach has been adopted. Furthermore, it has been observed that social-emotional skills have been incorporated into the new curriculum, and that a section on support and enrichment has been included for pupils with special educational needs.

**Keywords:** Life Science Course, Skill-Based Teaching, Century of Türkiye Education Model, Programme Evaluation, Curriculum Comparison.

### GİRİŞ

Bireyin ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamak üzere gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar ile doğada meydana gelen olaylar doğrultusunda dünya sürekli olarak değişmektedir. Gerek insan hayatında gerekse doğada meydana gelen bu hızlı değişim ve dönüşüm süreci eğitim sisteminin yenilenmesini ve öğretim programlarının güncellenmesini zorunlu hale getirmektedir (Kuzu vd., 2025). Nitekim toplumun değişen gereksinimleri, bireyin öğrenmesine yönelik yeni bilgilere ulaşılması, bilim ve teknolojiye yenilikler, uluslararası deneyimler ile sosyal ve ekonomik gerekçeler doğrultusunda öğretim programlarının yeniden yapılandırılması ihtiyacı doğmaktadır (Berk ve Özer, 2024). Ayrıca artan toplumsal problemlerin çözüme kavuşturulması amacıyla da öğretim programlarında çeşitli değişiklikler yapılabilir (Yaşaroğlu, 2013).

Yaşam becerilerinin öğrencilere kazandırılmasını amaç edinen Hayat Bilgisi öğretim programlarında 1926'dan günümüze kadar birçok kez düzenleme yapılmıştır (Öztürk ve Kalafatçı, 2016). Cumhuriyet döneminde öğretim programlarında yapılan bazı güncellemelerde başka ülkelerde uygulanmış olan bir modelin ithal edilmesi söz konusu olmuştur. Ancak bu güncelleme bilimsel boyutu aşarak eğitim felsefesinin ve genel düşünce yapısının da değişimine neden olmuştur. Bu durumun arka planında batılı ülkeleri her anlamda üstün görmeye dayalı zihin yapısı vardır (Akpınar vd., 2024). Hâlbuki Japonya örneğinde de görülebileceği gibi batılılaşmadan, millî ve manevi değerlere bağlı kalarak da modernleşmek ve çağı yakalamak mümkündür (Aksakal, 2012). Hayat Bilgisi dersi; kültürel değerlerin içselleştirilmesi, millî ve manevi değerlerin kazandırılması sürecinde etkin rol üstlenmektedir (Dere ve Emeksever, 2018; Şahin, 2019).

Hayat Bilgisi dersiyle öğrencinin içerisinde yer aldığı fiziksel ve sosyal çevre ile kendini tanıması amaçlanmaktadır (Şahin, 2009). Hayat Bilgisi dersi, öğrencilerin yaşamlarına transfer edebilecekleri bilgi ve becerileri öğrenerek topluma uyum sağlamasına yönelik davranış kalıplarını edinmelerine ve toplumsal yaşama hazırlanmalarına yardımcı olmaktadır (Aykaç, 2011; Kazu ve Aslan, 2012). Öğrenciler sınıf ve okul kurallarına uymayı öğrenerek toplumsal yaşama uygun hareket etmeyi öğrenmektedir. Sınıfta yapılan seçimlerde aday olarak veya oy kullanarak demokratik davranışları benimseyen öğrenciler, farklı fikirlere karşı saygılı olmayı da içselleştirmektedir. Bunun yanı sıra gerçek yaşamın modellendiği örnek durumlar sayesinde sorunlara çözüm üretme becerisini de kazanmaktadır (Bahçe, 2010). Bu bağlamda öğrencilerin etkin vatandaşlar olarak yetişmelerine, akıl yürütme becerilerinin gelişimine, yaşadıkları çevreye uyum sağlamalarına, hak ve sorumluluklarını öğrenmelerine, bireysel ve kolektif kimlik edinmelerine yardımcı olan Hayat Bilgisi dersi donanımlı insan kaynağının oluşumunda büyük öneme sahiptir (Demir, 2016; Dündar ve Hareket, 2016; Narin, 2007; Yıldırım, 2021).

Bireylerin üst düzey bilişsel becerilerinin geliştirilmesi, sosyal ve duygusal gelişimlerinin üst seviyeye taşınması, dijital becerileri edinmesi ve erdemli insan profiline uygun olarak yetişmesi için öğretim programları çağdaş bir yaklaşımla yeniden yapılandırılmıştır (Yeşilbaş, 2024). Yeni öğretim programları öğrenci merkezli ve değer temelli bir eğitim anlayışıyla hazırlanmıştır (Duyul vd., 2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli [TYMM] perspektifiyle hazırlanan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, ilkokuldaki öğrencilerin olayları holistik bir bakış açısıyla algılaması ve çeşitli yaşam becerilerini edinmesi amacıyla disiplinler arası bağ kurularak hazırlanmıştır. Farklı disiplinler ile ilişkili olan oluşturulan öğretim programı aracılığıyla öğrencilerin millî değerler edinmesi, kendisini ve

yaşadığı çevreyi tanıması, toplumsal değerleri önemsemesi, ailesine ve doğaya karşı sorumluluklarını bilerek yerine getirmesi, sağlıklı ve güvenli bir yaşam sürmesi, üretken bir bireye dönüşmesi gibi bir dizi önemli öğrenme çıktısına ulaşması amaçlanmaktadır. Öğrencilerin önemli yaşam becerilerini edinmesini ve donanımlı bireyler olarak topluma katkı sağlamasına temel oluşturan Hayat Bilgisi dersinde bilim ve sanat konularına da dikkat çekilmekte öğrencilerin yetkin insanlar olarak yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2024).

Öğretim programlarının karşılaştırmalı analizi, öğretim programlarındaki değişimlerin takip edilmesi ve geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda araştırmanın politika yapıcılara yardımcı olacağı düşünülmektedir. Öğretim programlarının benzer ve farklı olan yönlerinin ortaya konulması özellikle programın uygulayıcıları konumunda olan öğretmenler açısından da yol gösterici olacaktır. Çünkü yenilenen öğretim programının daha iyi algılanması, gerek planlama gerekse de uygulama sürecinde öğretmenlerin verimlilik düzeyini arttırarak öğretim sürecine katkı sağlayacaktır. Bu nedenle çalışmada 2018 ve 2024 Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı analizi yapılmış ve araştırma kapsamında aşağıda sıralanan soruların cevaplanması amaçlanmıştır:

1. 2018 ve 2024 Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarının;
  - a) program yapıları nasıldır?
  - b) programlar hangi bölümleri içermektedir?
  - c) amaçları nelerdir?
  - ç) öğrencilere kazandırmayı hedeflediği değerler nelerdir?
  - d) öğrencilere kazandırmayı hedeflediği beceriler nelerdir?
  - e) ölçme ve değerlendirme yaklaşımları nasıldır?
  - f) ders kitapları hazırlanırken esas alınan forma sayıları ve ders kitaplarının ebatları nasıldır?
  - g) Programların uygulanmasında dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?
2. 2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın ünite adı, ders saati ve kazanım sayısı bağlamında sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?
3. 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın öğrenme alanı, ders saati ve öğrenme çıktısı bağlamında sınıf düzeylerine göre dağılımı nasıldır?

## YÖNTEM

### Araştırma Modeli

Nitel araştırma yaklaşımı esas alındığı bu çalışmadaki verilere doküman incelemesiyle ulaşılmıştır. Doküman analizi; çeşitli belgelerin toplanması, incelenmesi, sorgulanması ve analiz edilmesine dayanan bilimsel araştırma yöntemidir (Sak vd., 2021).

Öğretim programları, Millî Eğitim Bakanlığına ait resmi internet sitesinden indirilmiştir (MEB, 2018; MEB, 2024). 2018 öğretim programının 30, 2024 programının ise 88 sayfadan oluştuğu görülmüştür. Söz konusu öğretim programları araştırmacılar tarafından incelendikten sonra betimlenmiş ve yorumlanmıştır.

Geçerliğin sağlanması için gerçekleştirilen incelemelerin yansız bir biçimde yapılmasına özen gösterilmiştir. Araştırmacıların rolü de “*çalışmanın amaçları doğrultusunda, yansız olarak okunması, betimlenmesi, yorumlanması*” olarak açık bir şekilde ifade edilmiştir (Karataş, 2015; Yıldırım ve Şimşek, 2013).

### Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında MEB tarafından 2018 ve 2024 yıllarında hazırlanan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim programları karşılaştırılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma kapsamında doküman analizi yapıldığından dolayı etik kurul izni alınmamıştır.

Araştırmada verilerin toplanması ve analiz edilmesi sürecinde Forster’ın (1994) doküman incelemesine yönelik aşamaları esas alınmıştır (aktaran Güneş ve Yıldırım, 2024):

- a) *Dokümanlara ulaşma*: Araştırmanın problemi tanımlandıktan ve sınırları çizildikten sonra hangi belgelere gereksinim duyulacağına dair genel bir yaklaşım belirlenmesine yönelik olan basamaktır. Araştırmacı bu aşamada hangi belgelere hangi yollarla ulaşabileceğini planlamaktadır.
- b) *Dokümanların orijinalliğinin kontrolü*: Ulaşılan belgelerin orijinal olup olmadığı kontrol edilmelidir. Aksi takdirde daha sonradan belgelerin tahrif edildiği ortaya çıkarsa araştırmanın güvenilirliği yitireceği söylenebilir. Bu nedenle çalışmada kullanılacak olan belgelerin güvenilir kaynaklardan elde edilmesi gerekmektedir.
- c) *Dokümanların anlaşılması*: Ulaşılan belgelerin objektif bir şekilde okunarak incelenmesi gerekmektedir. Bu aşamada verilerin sistematik bir şekilde ele

alınması önem taşımaktadır. Temel kavramların kodlanması ve kategorilerin oluşturulması, bilgiye daha kolay bir şekilde erişilmesine imkân tanıyacaktır.

- d) *Verilerin çözülmesi*: Temalar oluşturulduktan sonra araştırmacılar ulaşılan verileri destekleyici veya çürütücü yorumlar ekleyerek raporlaştırma kısmına geçebilir. Çözümleme yapılırken veriden örneklem seçildikten sonra kategoriler oluşturulmaktadır. Daha sonra analiz birimi belirlenmekte ve son olarak da sayısallaştırma aşamasına geçilmektedir.
- e) *Verilerin kullanılması*: Ulaşılan verilerin kullanılabilmesi için yetkili kurumlardan gerekli izinler alınmalıdır.

### **Verilerin Analizi**

Araştırmada öğretim programları karşılaştırılırken sistematik bir analiz yapmak amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan doküman inceleme formu kullanılmıştır. Form kullanılmadan önce uzman görüşü alınarak kapsam geçerliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Uzman görüşü doğrultusunda öğretim programlarının içindekiler bölümünde yer alan tüm öğelerin karşılaştırılmasına karar verilmiştir. Doküman inceleme formları programlar için ayrı ayrı doldurulduktan sonra karşılaştırma yapılmıştır.

Araştırma soruları tematik çerçeve oluşturduğundan dolayı çalışmada ulaşılan verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır. Sonuçların geçerliğini arttırmak amacıyla ilgili alan yazınıyla karşılaştırmalar yapılmıştır. Ayrıca araştırma süreci kapsamlı olarak betimlenmiştir. Analizlerin güvenilirliğini sağlamak adına araştırma kapsamında kullanılan veriler program geliştirme alanında uzman olan araştırmacılar -makalenin yazarları- tarafından incelenmiştir. Görüşlerde uyumsuzluk görülen durumlarda araştırmacılar tartışarak görüş birliğine varmışlardır.

### **BULGULAR VE YORUM**

Araştırmanın bu bölümünde, 2018 ve 2024 yılı Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarının karşılaştırmalı analizine yönelik bulgular tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

#### **Öğretim Programlarının Yapısı**

2018 ve 2024 Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarının yapıları karşılaştırılarak ulaşılan bulgular Tablo 1’de yer almaktadır:

**Tablo 1**

2018 ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının yapısı

| 2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı | 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı |
|-------------------------------------------|-------------------------------------------|
| Dersin kodu                               | Dersin kodu                               |
| Sınıf düzeyi                              | Sınıf seviyesi                            |
| Ünite numarası                            | Öğrenme alanı numarası                    |
| Kazanım numarası                          | Öğrenme çıktısı numarası                  |

2018 ve 2024 öğretim programları incelendiğinde; 2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda dersin kodu, sınıf düzeyi, ünite numarası ve kazanım numarası esas alınırken; 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda dersin kodu, sınıf seviyesi, öğrenme alanı ve öğrenme çıktısı numarasının bulunduğu görülmüştür. Öğretim programlarının yapısı karşılaştırıldığında ünitelerin yerini öğrenme alanının, kazanımların yerini öğrenme çıktılarının aldığı görülmektedir. Ancak genel yapının aynı kaldığı ifade edilebilir.

**Öğretim Programlarının Bölümleri**

2018 ve 2024 Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarının bölümleri karşılaştırılmış ve elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur:

**Tablo 2**

2018 ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının bölümleri

| 2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı                          | 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı                                                                                                                                                                                |
|--------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programları                         | Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın Temel Yaklaşımı ve Özel Amaçları                                                                                                                                                |
| Öğretim Programlarının Amaçları                                    | Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanmasına İlişkin Esaslar<br>Programlar Arası Bileşenler<br>İçerik Çerçevesi<br>Öğrenme Kanıtları (Ölçme ve Değerlendirme)<br>Öğrenme-Öğretme Yaşantıları<br>Farklılaştırma |
| Öğretim programlarının perspektifi<br>Değerlerimiz<br>Yetkinlikler | Öğrenme Alanları, Öğrenme Çıktıları<br>Sayısı ve Süre Tablosu                                                                                                                                                            |

| <b>2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı</b>                                  | <b>2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı</b>                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Öğretim Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı                           | Hayat Bilgisi Dersi Kitap Forma Sayıları ve Kitap Ebatları                                                                   |
| Bireysel gelişim ve öğretim programları                                           | Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın Yapısı                                                                              |
| Hayat Bilgisi dersi öğretim programının özel amaçları                             | Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Sınıf Düzeylerine Ait Öğrenme Alanları<br>Birinci sınıf<br>İkinci sınıf<br>Üçüncü sınıf |
| Hayat Bilgisi dersi öğretim programının becerileri                                |                                                                                                                              |
| Hayat Bilgisi dersi öğretim programının uygulanmasında dikkat edilecek hususlar   |                                                                                                                              |
| Hayat Bilgisi dersi öğretim programının yapısı                                    |                                                                                                                              |
| Hayat Bilgisi dersi birinci, ikinci ve üçüncü sınıflar ders kitabı forma sayıları |                                                                                                                              |
| Birinci sınıf kazanım ve açıklamaları                                             |                                                                                                                              |
| İkinci sınıf kazanım ve açıklamaları                                              |                                                                                                                              |
| Üçüncü sınıf kazanım ve açıklamaları                                              |                                                                                                                              |

2018 ve 2024 öğretim programları bölümler yönünden karşılaştırıldığında; her iki öğretim programında da programın hazırlanmasında esas alınan felsefenin, temel yaklaşımın, genel ve özel amaçların, öğretim programının uygulanması sürecinde dikkat edilmesi gereken hususların yer aldığı görülmektedir. Bunların yanı sıra her iki öğretim programında ders kitaplarının hazırlanmasında esas alınacak forma sayıları ve kitap ebatları ile öğretim programının yapısına ilişkin bilgilere yer verildiği görülmektedir.

2018 öğretim programındaki sınıf düzeylerine göre kazanım ve açıklamalarının yerini 2024 öğretim programında öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri almıştır. Ayrıca 2024 öğretim programında programlar arası bileşenlere, içerik çerçevesine ve farklılaştırma bölümlerine de yer verilmiştir. Bu durum 2024 öğretim programının disiplinler arası bir yaklaşım doğrultusunda hazırlandığının ve öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alındığının göstergesidir.

### **Öğretim Programlarının Amaçları**

2018 ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının amaçları karşılaştırılarak ulaşılan bulgulara Tablo 3'te yer verilmiştir:

**Tablo 3**

2018 ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının amaçları

| <b>2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı</b>                         | <b>2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı</b>                     |
|--------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|
| Kendini tanıma,                                                          | Fiziksel ve duyuşsal niteliklerini keşfederek kendini tanıma,        |
| Kişisel gelişimini sağlamak için yapması gerekenlerin farkında olma,     | Kabiliyetlerini ve gelişime gösterebilecek yönlerinin farkına varma, |
| Sağlıklı ve güvenli yaşam sürme bilinci edinme,                          | Sağlıklı ve güvenli yaşam becerilerini kazanma,                      |
| Sosyal katılım becerisi kazanma,                                         | Kişisel alanların önemini kavrama,                                   |
| Aile ve toplumun temel değerlerine sahip olma,                           | Okula uyum sağlama,                                                  |
| Yaşadığı çevreyi tanıma,                                                 | Aile birliğinin ve ailenin öneminin farkına varma,                   |
| Zamanı ve mekânı algılama becerisi edinme,                               | Yakın çevreden başlayarak ülkelerini ve dünyayı tanıma,              |
| Doğaya ve çevreye duyarlı olmaları,                                      | İnsan ve çevre arasındaki ilişkileri keşfetme,                       |
| Kaynakları verimli kullanma becerisi geliştirme,                         | Sürdürülebilir çevre bilincini yaşamlarına yansıtma,                 |
| Öğrenmeyi öğrenme becerisi kazanma,                                      | Bilim, teknoloji ve sanatın insan hayatındaki yerini kavrama,        |
| Araştıran, üreten ve ülkesini seven bireyler olma,                       |                                                                      |
| Temel düzeyde bilimsel süreç becerilerini kazanma,                       |                                                                      |
| Bilgi ve iletişim teknolojilerini amacına uygun olarak kullanma,         |                                                                      |
| Millî, manevi ve insani değerleri yaşantısal hâle getirme,               | Millî ve manevi değerleri yaşamlarına yansıtma,                      |
| Ülkesini sevmeye, tarihî ve kültürel değerlerini yaşatmaya istekli olma, |                                                                      |
| Temel yaşam becerilerine sahip olma,                                     | Temel yaşam becerilerini geliştirme,                                 |
| Kişisel bakım becerilerini geliştirme.                                   |                                                                      |
|                                                                          | Çocuk haklarını ve sorumluluklarını fark etme,                       |
|                                                                          | Afet bilinci kazanmaları ve afetlerde yaşam becerilerini uygulama,   |
|                                                                          | Trafik kurallarına uygun davranma,                                   |
|                                                                          | Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma.                            |

2018 ve 2024 öğretim programları karşılaştırıldığında; 2024 öğretim programında bazı amaçların daha detaylı olarak ifade edildiği dikkat çekmektedir. 2018 öğretim programında “öğrencilerin kendini tanıması” amaç olarak belirlenmiş olup; 2024 öğretim programında “öğrencilerin fiziksel ve duygusal özelliklerini keşfederek kendini tanıması” şeklinde daha ayrıntılı amaç ifadesine yer verildiği görülmektedir. Benzer şekilde 2018 öğretim programında “yaşadığı çevreyi tanıma” şeklindeki amaç ifadesi 2024 öğretim programında detaylandırılarak “yakın çevreden başlayarak ülkelerini ve dünyayı tanıma” ifadesine dönüştürülmüştür. 2018 öğretim programında sağlıklı ve güvenli yaşam sürme bilinci kazandırılmasına yer verilmiştir. 2024 öğretim programında bu amaç ifadesinin yanı sıra kişisel alanların önemini kavramasına da vurgu yapılmıştır.

2018 öğretim programındaki bazı amaç ifadelerinin 2024 öğretim programında çatı kavramlar altında toplandığı ve daha kapsamlı tek bir amaç şeklinde ifade edildiği görülmektedir. 2018 öğretim programında “doğaya ve çevreye duyarlı olma” ve “kaynakları verimli kullanma becerisi geliştirme” amaçlarının 2024 öğretim programında “sürdürülebilir çevre bilincini yaşamlarına yansıtma” şeklinde tek bir amaç ifadesine dönüştürüldüğü belirlenmiştir. Benzer şekilde 2018 öğretim programında yer alan “Öğrenmeyi öğrenme becerisi kazanma”, “araştıran, üreten ve ülkesini seven bireyler olma”, “temel düzeyde bilimsel süreç becerilerini kazanma” ile “bilgi ve iletişim teknolojilerini amacına uygun olarak kullanma” amaçlarının 2024 öğretim programında “bilim, teknoloji ve sanatın insan hayatındaki yerini kavrama” şeklinde ifade edildiği görülmektedir.

2018 öğretim programında “öğrencilere sosyal katılım becerisinin kazandırılması” gerektiği belirtilmiştir. 2024 öğretim programında ise bu amaç “öğrencilerin okula uyum sağlaması” şeklinde ifade edilmiştir. 2018 öğretim programından farklı olarak öğrencilerin haklarının ve sorumluluklarını fark etmesine, afet bilinci kazanmalarına ve afetlerde yaşam becerilerini uygulamasına, trafik kurallarına uygun davranması, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanmasına ilişkin amaç ifadelerinin 2024 öğretim programına eklendiği belirlenmiştir. Buna karşın 2018 öğretim programında yer alan “kişisel bakım becerilerini geliştirme” amaç ifadesinin 2024 öğretim programında bulunmadığı görülmüştür.

### **Programlardaki Değerler**

2018 ve 2024 öğretim programlarında bulunan değerler karşılaştırılarak elde edilen bulgular Tablo 4’te gösterilmiştir:

**Tablo 4**

2018 ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarında yer alan değerler

| 2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı | 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı |
|-------------------------------------------|-------------------------------------------|
| Adalet                                    | Adalet                                    |
| Dostluk                                   | Dostluk                                   |
| Dürüstlük                                 | Dürüstlük                                 |
| Sabır                                     | Sabır                                     |
| Saygı                                     | Saygı                                     |
| Sevgi                                     | Sevgi                                     |
| Sorumluluk                                | Sorumluluk                                |
| Vatanseverlik                             | Vatanseverlik                             |
| Yardımseverlik                            | Yardımseverlik                            |
| Öz denetim                                | Aile bütünlüğü                            |
|                                           | Tasarruf                                  |
|                                           | Çalışkanlık                               |
|                                           | Özgürlük                                  |
|                                           | Mütevazılık                               |
|                                           | Mahremiyet                                |
|                                           | Sağlıklı Yaşam                            |
|                                           | Duyarlılık                                |
|                                           | Merhamet                                  |
|                                           | Estetik                                   |
|                                           | Temizlik                                  |

2018 ve 2024 öğretim programları değerler açısından analiz edildiğinde; 2018 öğretim programında 10, 2024 öğretim programında 20 değer yer aldığı belirlenmiştir. 2024 öğretim programında adalet, saygı ve sorumluluk değerlerinin çatı değerler olarak belirlendiği ve değerlerin sayısında artış olduğu görülmektedir. 2018 öğretim programında yer almayan “*aile bütünlüğü, özgürlük, çalışkanlık, mütevazılık, mahremiyet, sağlıklı yaşam, duyarlılık, merhamet, estetik, temizlik ve tasarruf*” değerleri 2024 öğretim programında bulunmaktadır. Ayrıca 2018 öğretim programında bulunan öz denetim değerinin 2024 öğretim programında hedeflenen değerler listesinden çıkarıldığı belirlenmiştir.



Şema 1. Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi (MEB, 2025).

Şema 1’de gösterildiği gibi TYMM esas alınarak hazırlanan yeni öğretim programları aracılığıyla huzurlu insan, huzurlu aile ve toplum ile yaşanabilir çevreye erişmek için adalet, saygı ve sorumluluk çatı değerleri altında yapılan değerlerin öğrencilere kazandırılması gerektiği ifade edilmiştir.

### Programlardaki Beceriler

2018 ve 2024 öğretim programlarında bulunan beceriler karşılaştırılarak ulaşılan bulgular Tablo 5’te yer almaktadır:

Tablo 5

2018 ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarında yer alan beceriler

| 2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı  | 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı |
|--------------------------------------------|-------------------------------------------|
| Araştırma                                  | <b>Alan Becerileri</b>                    |
| Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma | Kanıtı Dayalı Sorgulama ve Araştırma      |
| Değişim ve sürekliliği algılama            | Sosyal Katılım                            |
| Dengeli beslenme                           | Mekânsal Düşünme                          |
| Doğayı koruma                              | <b>Kavramsal Beceriler</b>                |
| Girişimcilik                               | Temel Beceriler                           |
| Gözlem                                     | Gözlemleme,                               |
| İletişim                                   | Çözümleme                                 |
| İş birliği                                 | Sınıflandırma,                            |
| Karar verme                                | Bilgi Toplama,                            |
| Kaynakların kullanımı                      | Karşılaştırma                             |

| 2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı | 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı |
|-------------------------------------------|-------------------------------------------|
| Kendini koruma                            | Sorgulama,                                |
| Kendini tanıma                            | Karar Verme                               |
| Kişisel bakım                             | Yorumlama,                                |
| Kurallara uyma                            | Yansıtma                                  |
| Mekânı algılama                           | Sentezleme                                |
| Millî ve kültürel değerleri tanıma        | <b>Sosyal Duygusal Beceriler</b>          |
| Öz yönetim                                | İletişim,                                 |
| Sağlığını koruma                          | Uyum                                      |
| Sorun çözme                               | Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme),         |
| Sosyal katılım                            | <b>Okuryazarlık Becerileri</b>            |
| Zaman yönetimi                            | Bilgi Okuryazarlığı,                      |
| Kariyer bilinci geliştirme                | Dijital Okuryazarlık,                     |
|                                           | Görsel Okuryazarlık                       |
|                                           | Kültür Okuryazarlığı                      |
|                                           | Veri Okuryazarlığı                        |
|                                           | Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı           |
|                                           | Sanat Okuryazarlığı                       |

2018 ve 2024 öğretim programları beceriler açısından incelendiğinde; 2018 öğretim programında 23, 2024 öğretim programında 24 becerinin bulunduğu saptanmıştır. Her ne kadar beceri sayısında önemli bir değişim olmasa da öğretim programı aracılığıyla öğrencilere kazandırılması planlanan becerilerde köklü bir değişime gidildiği dikkat çekmektedir. 2024 öğretim programındaki becerilerin alan becerileri, kavramsal beceriler, sosyal-duygusal beceriler ve okuryazarlık becerileri olmak üzere dört ana beceri alanında toplandığı görülmektedir. Alan becerileri; disipline özgü şekilde yapılandırılan becerileri ifade etmektedir. Kavramsal beceriler; karmaşık bir süreç gerektirmeden edinilebilen temel beceriler ile üst düzey zihinsel becerileri kapsamaktadır. Sosyal-duygusal beceriler; duyguları yönetmek ve sağlam bir karakter gelişimini sağlamak için gerekli olan bilgi, beceri ve eğilimlerin tamamını kapsamaktadır. Okuryazarlık becerileri ise değişimin farkında olarak yeni durumlara uyum sağlama becerisini ve teknolojik becerileri ifade etmektedir. Beceri temelli hazırlanan 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda becerilerin sistematik bir şekilde kategorize edildiği söylenebilir.

### Programlarda Ölçme ve Değerlendirme

2018 öğretim programında çok odaklı ölçme değerlendirme anlayışı esas alınmıştır. Öğrencilerin bilgi, beceri, tutum ve değerlerinin zamana bağlı olarak değişim göstereceği gerçeğinden hareketle sıralanan özellikleri sürecin tamamında ölçmek gerektiği ifade edilmiştir. Bireysel farklılıklardan dolayı tüm

durumlar için geçerli olabilecek ölçme ve değerlendirmenin olmayacağı farklı yöntemlerin bir arada kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Bilişsel özelliklerin yanı sıra duyuşsal ve psikomotor özelliklerin de önemli olduğu ve ölçme değerlendirme sürecine dâhil edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Her iki öğretim programında da öğrenci özelliklerinin zamanla değişeceği ve bu nedenle ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin eğitim sürecinin tamamında gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Her iki öğretim programında da bireysel farklılıkların dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. 2024 öğretim programının öğrenme eksikliklerini belirlemeyi ve gidermeyi önceleyen beceri temelli bir yaklaşıma yoğunlaştığı söylenebilir.

### Öğretim Programlarının Forma Sayıları ve Kitap Ebatları

2018 ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarına göre ders kitaplarının hazırlanmasında esas alınan forma sayıları ve hazırlanacak ders kitaplarının ebatları karşılaştırılarak ulaşılan bulgulara Tablo 6’da yer verilmiştir:

**Tablo 6**

2018 ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının forma sayıları ve kitap ebatları bağlamında karşılaştırmalı analiz sonuçları

| 2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı |                |                    | 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı |                |                    | Forma Sayılarındaki Değişim (oransal) |
|-------------------------------------------|----------------|--------------------|-------------------------------------------|----------------|--------------------|---------------------------------------|
| Sınıf Düzeyi                              | Forma Sayıları | Kitap Ebadı        | Sınıf Düzeyi                              | Forma Sayıları | Kitap Ebadı        |                                       |
| Birinci sınıf                             | 13             | 19,5 cm ve 27,5 cm | Birinci sınıf                             | 14-16          | 19,5 cm ve 27,5 cm | 7,69-23,07                            |
| İkinci sınıf                              | 17             | 19,5 cm ve 27,5 cm | İkinci sınıf                              | 14-16          | 19,5 cm ve 27,5 cm | 17,64-5,88                            |
| Üçüncü sınıf                              | 15             | 19,5 cm ve 27,5 cm | Üçüncü sınıf                              | 13-15          | 19,5 cm ve 27,5 cm | 13,33-0                               |

2015 ve 2017 yıllarında yayımlanan öğretim programlarında forma sayıları ve ders kitaplarının ebatları yer almamaktadır (Aktay ve Çetin, 2019). 2018 öğretim programında forma sayılarının üst sınırının belirlendiği ve kitap ebatlarına yer verildiği; 2024 öğretim programında ise forma sayılarının alt ve üst sınırının belirlendiği ve kitap ebatlarına yer verildiği görülmektedir. Bu bağlamda ders

kitaplarının hazırlanması aşamasında daha net standartlar getirildiği çıkarımında bulunulabilir.

Tablo 6 incelendiğinde; 2018 öğretim programında birinci sınıf ders kitaplarının 13, ikinci sınıf ders kitaplarının 17, üçüncü sınıf ders kitaplarının 15 formayı geçmeyecek şekilde hazırlanması gerektiği ifade edilmiştir. 2024 öğretim programında ise hazırlanacak ders kitaplarının forma sayılarının aralık şeklinde verildiği ve forma sayılarının alt ve üst sınırlarının belirlendiği saptanmıştır. Birinci sınıf ders kitabına ilişkin forma sayısının üst sınırının artırıldığı, ikinci sınıf ders kitabına ilişkin forma sayısının üst sınırının azaltıldığı, üçüncü sınıf düzeyinde ise forma sayısının üst sınırının değiştirilmediği tespit edilmiştir. Ancak MEB tarafından söz konusu değişikliklerin nedenleri açıklanmamıştır. Hazırlanacak ders kitaplarının ebatlarının değişmediği görülmektedir. 2018 ve 2024 Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarında kitap ebatları “19,5 cm ve 27,5 cm” şeklinde belirlenmiştir.

### **Programların Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar**

2018 ve 2024 öğretim programlarının uygulanmasında dikkat edilecek hususlar incelendiğinde aşağıda sıralanan konularda benzerlikler olduğu görülmüştür:

- a) Her iki öğretim programında da bazı kazanımların/öğrenme çıktılarının belirli gün ve haftalara uygun zamanlarda ele alınması gerektiği,
- b) Bireysel farklılıklara dikkat edilmesinin önemli olduğu,
- c) Öğrencilerin 1000’den büyük sayıları bilmedikleri sınıf düzeylerinde tarihlerin yazı veya rakam ile verilmemesi ve sadece sözlü olarak ifade edilmesi gerektiği,
- d) Eğitim-öğretim sürecinde özel gereksinimli öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve isteklerinin göz önünde bulundurulması,
- e) Değerler eğitiminin ve yaşam becerilerinin eğitim-öğretim sürecine entegre edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

2018 ve 2024 öğretim programlarının uygulanması esnasında dikkat edilmesi gereken hususlarda aşağıda sıralanan konularda ise farklılıklar olduğu belirlenmiştir:

- a) 2018 öğretim programında etik ilkelerin dikkate alınarak çevredeki canlı ve cansız varlıkların öğretim materyali olarak kullanılabileceği ifade edilirken 2024 öğretim programında öğrenme çıktılarına uygun olan çeşitli materyallerin (bilgi notları, sunumlar, etkinlikler, çalışma kâğıtları vb.) kullanımından bahsedilmiştir,
- b) 2018 öğretim programında doğa içerikli kazanımlarda basit düzeyli deneyler yapılabileceği ifade edilmiştir,

- c) 2024 öğretim programında önemli şahsiyetlere ilişkin bilgiler sunulurken ezberden kaçınılması gerektiği vurgulanmıştır,
- d) 2024 öğretim programında ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde dijital teknolojiden yararlanılması gerektiği belirtilmiştir,
- e) 2024 öğretim programında Türkçenin doğru kullanılmasına yönelik çalışmalara özen gösterilmesi istenmiştir,
- f) 2024 öğretim programında öğrencilerin ön öğrenmelerindeki eksikliklerin giderilmesine yönelik uygulamaların yapılması önerilmiştir,
- g) 2024 öğretim programında bireylerin sosyal ve duygusal gelişimine destek olabilecek uygun sınıf ikliminin oluşturulmasının önemine vurgu yapılmıştır.

### **2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın Ünite Adı, Ders Saati ve Kazanım Sayısı Bağlamında Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular**

Araştırmamanın bu bölümünde, 2018 öğretim programına ilişkin üniteler, saatler ve kazanım sayıları analiz edilmiş, sınıf düzeylerine göre dağılımları belirlenerek ulaşılan bulgular Tablo 7'de gösterilmiştir:

**Tablo 7**

2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının ünite, saat ve kazanım sayısı bağlamında sınıf düzeylerine göre dağılımı

| Ünite No | Ünite Adı                                                                                                  | SK |    |    | ÜK |
|----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|----|----|
|          |                                                                                                            | 1  | 2  | 3  |    |
| 1        | Okulumuzda Hayat<br>Birinci sınıf:46 saat; %32<br>İkinci sınıf:32 saat;%22<br>Üçüncü sınıf:24 saat;<br>%22 | 17 | 11 | 10 | 38 |
| 2        | Evimizde Hayat<br>Birinci sınıf:19 saat; %13<br>İkinci sınıf: 26 saat; %18<br>Üçüncü sınıf:19 saat;<br>%17 | 7  | 9  | 8  | 24 |
| 3        | Sağlıklı Hayat<br>Birinci sınıf:19 saat; %13<br>İkinci sınıf:20 saat; %14<br>Üçüncü sınıf:12 saat; %9      | 7  | 7  | 5  | 19 |

|                     |                                                                                          |       |       |       |     |
|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|-------|-------|-------|-----|
| 4                   | Güvenli Hayat                                                                            | 7     | 6     | 7     | 20  |
|                     | Birinci sınıf: 19 saat; %13                                                              |       |       |       |     |
|                     |                                                                                          | SK    |       |       | ÜK  |
| Ünite No            | Ünite Adı                                                                                | 1     | 2     | 3     |     |
|                     | İkinci sınıf:17 saat; %12<br>Üçüncü sınıf:17 saat;<br>%16                                |       |       |       |     |
| 5                   | Ülkemizde Hayat                                                                          | 7     | 8     | 9     | 24  |
|                     | Birinci sınıf: 19 saat; %13<br>İkinci sınıf:23 saat; %16<br>Üçüncü sınıf:22 saat;<br>%20 |       |       |       |     |
| 6                   | Doğada Hayat                                                                             | 8     | 9     | 6     | 23  |
|                     | Birinci sınıf:22 saat; %16<br>İkinci sınıf:26 saat; %18<br>Üçüncü sınıf:14 saat;<br>%16  |       |       |       |     |
| Sınıf Düzeyine Göre | Kazanım                                                                                  | 53    | 50    | 45    | 148 |
| Sayı                |                                                                                          |       |       |       |     |
| Sınıf Düzeyine Göre | Kazanım                                                                                  | 35,81 | 33,78 | 30,40 | 100 |
| Yüzdesi             |                                                                                          |       |       |       |     |

SK: Sınıf düzeyine göre kazanım sayısı, ÜK: Üniteye göre toplam kazanım sayısı.

Bir eğitim-öğretim yılında Hayat Bilgisi dersi için ayrılan toplam süre birinci ve ikinci sınıflar için 144 saat, üçüncü sınıf için 108 saattir. Tüm sınıf düzeylerinde en fazla zamanın “Okulumuzda Hayat” ünitesine ayrıldığı görülmektedir. En fazla kazanım içeren ünite olması nedeniyle bu durumun olağan olduğu ifade edilebilir. En az zaman ayrılan ünitelerin ise sınıf düzeyine göre farklılaştığı belirlenmiştir. Birinci sınıf düzeyinde ünitelere göre ayrılan zamanın dengeli bir şekilde dağıldığı; ikinci sınıf düzeyinde en az zamanın “Güvenli Hayat”, üçüncü sınıf düzeyinde ise “Sağlıklı Hayat” ünitesine ayrıldığı tespit edilmiştir. Tüm sınıf düzeylerinin toplamında en fazla kazanımın “Okulumuzda Hayat” ünitesinde olduğu ( $f=38$ ), en az kazanımın ise “Sağlıklı Hayat” ünitesinde olduğu ( $f=19$ ) saptanmıştır. Ünitelerdeki kazanım sayıları ile ayrılan ders saatinin doğru orantılı olduğu çıkarımında bulunulabilir.

“Okulumuzda Hayat” ünitesine ilişkin kazanım sayısı en fazla birinci sınıf düzeyindedir ( $f=17$ ) ve bu üniteye ayrılan ders saatinin de birinci sınıf düzeyinde (46 saat) diğer sınıflara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. “Evimizde Hayat” ünitesine ilişkin kazanım sayısı en fazla ikinci sınıf düzeyindedir ( $f=9$ ) ve bu

üniteye ayrılan ders saatinin de ikinci sınıf düzeyinde (26 saat) diğer sınıflara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. “Sağlıklı Hayat” ünitesine ilişkin kazanım sayısının birinci ve ikinci sınıf düzeylerinde eşit olduğu ( $f=7$ ), üçüncü sınıfta bu üniteye ilişkin kazanım sayısının azaldığı ( $f=5$ ) ve bu duruma bağlı olarak üniteye ayrılan zamanın da diğer sınıf düzeylerine göre daha az olduğu (12 saat) görülmüştür. “Güvenli Hayat” ünitesine ilişkin kazanım sayısının ve ayrılan ders saatinin tüm sınıf düzeylerinde birbirine eşit veya yakın olduğu saptanmıştır. “Ülkemizde Hayat” ünitesine ilişkin en fazla kazanım üçüncü sınıf düzeyinde olmasına karşın ( $f=9$ ), ayrılan ders saatinin en fazla ikinci sınıf düzeyinde (23 saat) olduğu tespit edilmiştir. “Doğada Hayat” ünitesine ilişkin en fazla kazanımın ikinci sınıf düzeyinde olduğu ve bununla doğru orantılı olarak bu üniteye ayrılan zamanın da ikinci sınıf düzeyinde en fazla olduğu belirlenmiştir.

### 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nın Öğrenme Alanı, Ders Saati ve Öğrenme Çıktısı Sayısı Bağlamında Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Araştırmamızın bu bölümünde, 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’na ilişkin öğrenme alanları, ders saatler ve öğrenme çıktısı sayıları incelenmiş, sınıf düzeylerine göre dağılımları belirlenerek ulaşılan bulgular Tablo 8’de sunulmuştur:

**Tablo 8**

2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının öğrenme alanı, saat ve öğrenme çıktısı bağlamında sınıf düzeylerine göre dağılımı

| Öğrenme Alanı No | Öğrenme Alanı Adı                                                                                               | SÖÇ |   |   | ÖAÇ |
|------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|---|---|-----|
|                  |                                                                                                                 | 1   | 2 | 3 |     |
| 1                | Ben ve Okulum<br>Birincisınıf: 24 saat; %17<br>İkinci sınıf:24 saat;%17<br>Üçüncü sınıf:18 saat; %17            | 4   | 4 | 3 | 11  |
| 2                | Sağlığım ve Güvenliğim<br>Birinci sınıf:24 saat; %17<br>İkinci sınıf:24 saat; %17<br>Üçüncü sınıf: 18 saat; %17 | 4   | 4 | 3 | 11  |
| 3                | Ailem ve Toplum<br>Birinci sınıf: 20 saat; %14<br>İkinci sınıf: 20 saat; %14<br>Üçüncü sınıf: 18 saat; %17      | 3   | 3 | 3 | 9   |
| 4                | Yaşadığım Yer ve Ülkem                                                                                          | 5   | 5 | 4 | 14  |

Birinci sınıf: 28 saat; %19

İkinci sınıf:28 saat; %19

| Öğrenme Alanı No | Öğrenme Alanı Adı                                                                                                  | SÖÇ   |       |       | ÖAÇ |
|------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|-------|-------|-----|
|                  |                                                                                                                    | 1     | 2     | 3     |     |
|                  | Üçüncü sınıf:18 saat; %16                                                                                          |       |       |       |     |
| 5                | Doğa ve Çevre<br>Birinci sınıf: 24 saat; %17<br>İkinci sınıf: 24 saat; %17<br>Üçüncü sınıf: 18 saat; %16           | 4     | 4     | 4     | 12  |
| 6                | Bilim, Teknoloji ve Sanat<br>Birinci sınıf: 18 saat; %12<br>İkinci sınıf:18 saat; %12<br>Üçüncü sınıf:13 saat; %12 | 3     | 3     | 3     | 9   |
|                  | Okul Temelli Planlama<br>Birinci sınıf:6 saat; %4<br>İkinci sınıf:6 saat; %4<br>Üçüncü sınıf:5 saat; %5            | -     | -     | -     | -   |
|                  | Sınıf Düzeyine Göre Öğrenme Çıktısı Sayısı                                                                         | 23    | 23    | 20    | 66  |
|                  | Sınıf Düzeyine Göre Öğrenme Çıktısı Yüzdesi                                                                        | 34,84 | 34,84 | 30,30 | 100 |

SÖÇ: Sınıf düzeyine göre öğrenme çıktısı sayısı, ÖAÇ: Öğrenme alanına göre toplam öğrenme alanı çıktısı sayısı.

Bir eğitim-öğretim yılında Hayat Bilgisi dersi için ayrılan toplam süre birinci ve ikinci sınıflar için 144 saat, üçüncü sınıf için 108 saattir. Birinci sınıf ve ikinci sınıf düzeyinde en fazla zaman ayrılan öğrenme alanının “Yaşadığım Yer ve Ülkem” olduğu (28 saat); üçüncü sınıf düzeyinde ise “Bilim, Teknoloji ve Sanat” dışındaki öğrenme alanlarına eşit düzeyde zaman ayrıldığı görülmektedir. Tüm sınıf düzeylerinde en az zamanın okul temelli planlama için ayrıldığı belirlenmiştir. “Okul Temelli Planlama” için birinci sınıf ve ikinci sınıfta 6 ders saati, üçüncü sınıfta ise 5 ders saati ayrılmıştır.

“Ben ve Okulum” öğrenme alanı ile “Sağlığım ve Güvenliğim” öğrenme alanlarına ilişkin öğrenme çıktısı sayılarının birinci sınıf ve ikinci sınıf düzeyinde eşit olduğu ( $f=4$ ), bu öğrenme alanları için ayrılan sürenin de her iki sınıf düzeyinde eşit olduğu (24 saat) belirlenmiştir. Üçüncü sınıf düzeyinde ise hem öğrenme çıktısı sayısının ( $f=3$ ) hem de ayrılan zamanın (18 saat) azaldığı görülmektedir. “Ailem ve Toplum” öğrenme alanına ilişkin öğrenme çıktısı

sayısının tüm sınıf düzeylerinde eşit olduğu ( $f=3$ ) ancak bu öğrenme alanı için ayrılan ders saatinin üçüncü sınıf düzeyinde (18 saat) azaldığı belirlenmiştir. “Yaşadığım Yer ve Ülkem” öğrenme alanına ilişkin öğrenme çıktısı sayısı ( $f=5$ ) ve ayrılan ders saati sayısının (28 saat) birinci sınıf ve ikinci sınıf düzeylerinde eşit olduğu; ancak üçüncü sınıf düzeyinde bu öğrenme alanına ilişkin öğrenme çıktısı ( $f=4$ ) ve ders saati sayısının (18 saat) azaldığı saptanmıştır. “Doğa ve Çevre” öğrenme alanına ilişkin öğrenme çıktısı sayısının tüm sınıf düzeylerinde eşit olduğu ( $f=4$ ) ancak bu öğrenme alanı için ayrılan ders saatinin üçüncü sınıf düzeyinde (18 saat) azaldığı belirlenmiştir. Benzer şekilde “Bilim, Teknoloji ve Sanat” öğrenme alanına ilişkin öğrenme çıktısı sayısının tüm sınıf düzeylerinde eşit olduğu ( $f=3$ ) ancak bu öğrenme alanı için ayrılan ders saatinin üçüncü sınıf düzeyinde (13 saat) azaldığı görülmüştür.

### **2018 ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Karşılaştırmalı Analiz Sonuçlarına İlişkin Bulgular**

Araştırmanın bu bölümünde 2018 ve 2024 Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarının kazanım ve öğrenme çıktısı sayıları ile ünite ve öğrenme alanı isimleri karşılaştırılarak ulaşılan bulgular Tablo 9’da yer almaktadır:

**Tablo 9**

2018 ve 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının karşılaştırmalı analiz sonuçları

| 2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı |                | 2024 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı |                        |
|-------------------------------------------|----------------|-------------------------------------------|------------------------|
| Üniteler                                  | Kazanım Sayısı | Öğrenme Alanları                          | Öğrenme Çıktısı Sayısı |
| Okulumuzda Hayat                          | 38             | Ben ve Okulum                             | 11                     |
| Evimizde Hayat                            | 24             | Ailem ve Toplum                           | 9                      |
| Sağlıklı Hayat                            | 19             | Sağlığım ve Güvenliğim                    | 11                     |
| Güvenli Hayat                             | 20             |                                           |                        |
| Ülkemizde Hayat                           | 24             | Yaşadığım Yer ve Ülkem                    | 14                     |
| Doğada Hayat                              | 23             | Doğa ve Çevre                             | 12                     |
|                                           |                | Bilim, Teknoloji ve Sanat                 | 9                      |

2018 öğretim programında bulunan 148 kazanımın 2024 öğretim programında yerini 66 öğrenme çıktısına bıraktığı ve benzer kazanımların bir araya getirilerek bir öğrenme çıktısı şeklinde yapılandırıldığı görülmüştür. 2018 programında ünite olarak adlandırılan bölümlerin 2024 programında öğrenme alanı olarak değiştiği görülmektedir. “Okulumuzda Hayat” ünitesinin “Ben ve Okulum” öğrenme alanı olarak, “Evimizde Hayat” ünitesinin “Ailem ve Toplum” öğrenme

alanı olarak adlandırıldığı ve “Ülkemizde Hayat” ünitesinin “Yaşadığım Yer ve Ülkem” öğrenme alanı olarak değiştirildiği belirlenmiştir. “Doğada Hayat” ünitesinin “Doğa ve Çevre” öğrenme alanı olarak adlandırıldığı; “Sağlıklı Hayat” ve “Güvenli Hayat” ünitelerinin birleştirilerek “Sağlığım ve Güvenliğim” öğrenme alanına dönüştürüldüğü görülmektedir. 2024 öğretim programına daha önceki öğretim programlarında yer almayan “Bilim, Teknoloji ve Sanat” öğrenme alanı da eklenmiştir. Okul temelli planlama da öğretim programına 2024 yılında eklenmiştir. Okul temelli planlama; her bir okulda aynı sınıf düzeyinde eğitim-öğretim faaliyetlerini yürüten öğretmenler tarafından oluşturulan kurulların verdikleri kararlar doğrultusunda gerçekleştirecekleri araştırma ve gözlemler, yerel çalışmalar, projeler, sergiler veya okul dışı etkinlikleri içeren süredir.

## **TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER**

Karmaşık bir yapıya sahip olan ve çözümü için farklı disiplinleri bir arada kullanmayı gerektiren küresel boyuttaki sorunlar, devletlerin eğitim sistemlerinde çağa uygun bir değişimi zorunlu kılmaktadır. Söz konusu değişimin eğitim sistemlerini beceri temelli olmaya yönelttiği yadsınamaz bir gerçektir (Karabey ve Erdoğan, 2023). Bu gerçekten hareketle yeni öğretim programlarında bilginin eyleme dönüştürülmesi ve öğrencilerin toplumda etkin bireyler haline getirilmesi amaçlanmıştır (Karagöl ve Aydoğan, 2025). 2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda beceri temelli, disiplinler arası bir yaklaşım benimsenmiştir. Böylece öğrencilerin bütüncül bir bakış açısıyla konuları anlamlandırmaları amaçlanmıştır. Bu durum kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesine yardımcı olacaktır. Beceri temelli olarak geliştirilen yeni öğretim programı, çeşitli yaşam becerilerinin kazanılmasına yardımcı olmaktadır. Yani 2024 öğretim programı öğrencilerin günlük yaşamlarında kullanabilecekleri davranış kalıplarını edinmelerini destekler niteliktedir. Bu durum yaparak yaşayarak öğrenmeyi sağlamakta, öğrenilen bilgilerin yaşama transfer edilmesini kolaylaştırmaktadır.

2018 öğretim programında yer almayan bazı amaçların 2024 öğretim programına eklendiği görülmüştür. “Öğrencilerin okula uyum sağlamaları, afet bilinci kazanmaları, trafik kurallarına uymaları, Türkçeyi doğru ve etkili kullanmaları, çocuk haklarını ve sorumluluklarını fark etmeleri” yeni öğretim programlarının amaçları arasında yer almaya başlamıştır. Özellikle 6 Şubat 2023 yılında Türkiye’de yaşanan deprem sonrasında yaşanan can ve mal kayıpları öğrencilere afet bilinci kazandırmanın önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Benzer şekilde her yıl gerçekleşen trafik kazaları da can ve mal kayıplarına neden olan

toplumsal sorunlar arasında yer almaktadır. Bu bağlamda trafik kurallarına ilişkin olarak bireylere bilinç kazandırmak son derece önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilere etkili iletişim becerileri ile hak ve sorumluluklara ilişkin farkındalık kazandırılması onların yaşama hazırlanması açısından önem taşımaktadır. Bu amaçların öğretim programlarına dâhil edilmesi ihtiyaç duyulan donanımlı insan gücüne ulaşmak açısından olumlu adımlar olarak nitelendirilebilir.

Araştırma bulguları incelendiğinde; öğretim programı aracılığıyla öğrencilere kazandırılması planlanan becerilerin sayısında önemli bir değişimin olmadığı; ancak kazandırılması hedeflenen becerilerde köklü bir değişime gidildiği görülmektedir. 2024 öğretim programında becerilerin sınıflandırıldığı; alan becerileri, kavramsal beceriler, sosyal-duygusal beceriler ve okuryazarlık becerileri olmak üzere dört ana beceri alanında toplandığı tespit edilmiştir. Becerilere ilişkin açıklamaların verilmesi, öğretmenlere yardımcı olmakta ve öğrenme çıktılarına ulaşılmasını desteklemektedir. 2024 öğretim programının getirdiği yeniliklerden birisi de daha önceden hazırlanan öğretim programlarında doğrudan beceriler veya örtük beceriler olarak dile getirilen okuryazarlık becerilerinin açık, anlaşılır hale getirilmesi ve daha işlevsel kılınmasıdır. Ayrıca programa sosyal-duygusal öğrenme becerileri de eklenmiştir. Bu beceriler; öğrencilerin duygularını etkin şekilde yönetebilmelerini, karşısındaki kişilerin duygularını anlamalarını, özgüven ve özsaygı geliştirmelerine yardımcı olacak bilgi, beceri ve eğilimlere sahip olmalarını ifade etmektedir (Yıldırım ve Çalışkan, 2024). Sosyal-duygusal becerilere yer verilmesi her ne kadar olumlu olarak görülse de bu becerilere dair bileşenlerin ve kavramların ithal olduğu ve milli olmaktan uzak olduğuna ilişkin eleştiriler söz konusudur (Akpınar ve Köksalan, 2024).

2018 öğretim programında 10 değer yer alırken, 2024 öğretim programında 20 değer bulunduğundan görülmektedir. Değerlerin sayısında artış olduğu ve değerlerin ortak niteliklerinin göz önünde bulundurularak saygı, adalet ve sorumluluk çatı değerleri altında toplandığı belirlenmiştir. 2024 yılı Hayat Bilgisi Öğretim Programı'nda değerler kategorize edilerek altında toplanmıştır. Değerlerin birbirleriyle tutarlı, kolayca anlaşılır olması ve uygulayıcı dostu olması sağlanmıştır. Böylece erdemli insanın yetiştirilmesi ve huzurlu birey, huzurlu toplum ve yaşanılabilir çevreye ulaşılması hedeflenmiştir (MEB, 2024).

TYMM esas alınarak hazırlanan öğretim programlarında bir taraftan kültürel mirasın korunması ve yeni nesillere aktarılması amaçlanırken diğer taraftan da küreselleşmenin bir gereği olarak öğrencilerin evrensel değerleri de benimsemesi istenmektedir. Dolayısıyla 2024 yılında hazırlanan öğretim programlarında

milli/yerel değerler ile evrensel değerler arasında denge kurulmaya çalışılmıştır (Arslankara ve Arslankara, 2024). Ayrıca yeni öğretim programına 2018 öğretim programında yer almayan “aile bütünlüğü, özgürlük, tasarruf, çalışkanlık, mütevazılık, mahremiyet, sağlıklı yaşam, duyarlılık, merhamet, estetik ve temizlik” değerlerinin eklenmesi öğrencilerin aile kurumunun önemini kavrayarak toplumsal yaşama hazırlanması, sağlıklı bir kişilik gelişimine sahip olması, sanata karşı ilgili, üretken, tutumlu ve ekonomi okuryazarı bir birey olması açısından önem arz etmektedir.

2018 programında 148 kazanım bulunurken, 2024 öğretim programında 66 öğrenme çıktısına yer verildiği görülmektedir. Bu alanda yapılan sadeleştirmenin ölçme ve değerlendirme etkinliklerini kolaylaştıracağını söylemek mümkündür. Öğretmenlerin söz konusu öğrenme çıktılarına öğrencilerin ulaşip ulaşmadığını veya ne düzeyde ulaştığını tespit etmesi, öğrenme eksikliklerinin belirlenmesi adına olumlu yansımaları olacak bir uygulama yapılmıştır. 2024 öğretim programında programlar arası bileşenlere, içerik çerçevesine ve farklılaştırma bölümlerine de yer verilmiştir. Eklenen bu bölümler öğretmenlerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca 2018 öğretim programında her bir üniteye ilişkin kazanım sayıları arasında önemli farklar varken 2024 öğretim programında her bir öğrenme alanına ilişkin öğrenme çıktısı sayılarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu anlamda öğrenme alanları arasında denge sağlanmaya çalışıldığı belirlenmiştir.

2018 öğretim programında okul öncesi öğretim programları dikkate alınmamıştır. 2024 öğretim programında ise içerik ögesi oluşturulurken öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyi ve alan yazınındaki gelişmeler göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyesinin belirlenmesi için Okul Öncesi Öğretim Programı içeriği incelenmiştir. Bu durum özellikle ardışık öğrenmeler içeren ve birbirinin ön koşulu niteliğinde olan konuların öğretiminde sürecine katkı sağlayacaktır.

2024 öğretim programında öğrenme alanlarının isimlerinin değiştirildiği ve her bir öğrenme alanı için ayrılan ders saati sayısında değişiklikler yapıldığı görülmektedir. 2018 öğretim programında tüm sınıf düzeylerinde en fazla zamanın “Okulumuzda Hayat” ünitesine ayrıldığı belirlenmiştir. 2024 öğretim programında ise birinci sınıf ve ikinci sınıf düzeyinde en fazla zaman ayrılan öğrenme alanının “Yaşadığım Yer ve Ülkem” olduğu (28 saat); üçüncü sınıf düzeyinde ise “Bilim, Teknoloji ve Sanat” dışındaki öğrenme alanlarına eşit düzeyde zaman ayrıldığı görülmektedir. Bu durumun öğrenme çıktısı sayısına bağlı olduğu düşünülmektedir. Nitekim 2018 öğretim programında en fazla kazanım içeren “Okulumuzda Hayat” ünitesine en fazla zaman ayrıldığı, 2024

öğretim programında en fazla öğrenme çıktısı içeren “Yaşadığım Yer ve Ülkem” öğrenme alanına en fazla zaman ayrıldığı belirlenmiştir. Dolayısıyla öğrenme çıktısı sayıları dikkate alınarak her bir öğrenme alanına ayrılacak ders saati sürelerinin belirlendiği saptanmıştır. Öğrenme alanlarına ayrılan zaman ile her bir öğrenme alanındaki kazanım/öğrenme çıktısı sayısı karşılaştırıldığında 2024 öğretim programının 2018 öğretim programına göre daha dengeli/orantılı bir yaklaşımla hazırlandığı belirtilebilir.

2018 öğretim programında bilim ve sanata ilişkin öğrenme içeriklerine sınırlı düzeyde yer verildiği görülmektedir. 2024 öğretim programında ise bu içeriklerin kapsamı genişletilerek bilim ve sanata yönelik olarak yeni bir öğrenme alanı oluşturulmuştur. “Bilim, Teknoloji ve Sanat” öğrenme alanı ile ilkökul öğrencilerinin bilimle tanışması, teknolojiyi güvenli bir şekilde kullanmayı öğrenmeleri, sanata yönelik olumlu tutum geliştirmeleri beklenmektedir. Bu yaklaşım TYMM’nin amaçları arasında yer alan yetkin ve erdemli bireyler yetiştirme hedefiyle örtüşmektedir. Bilgi, ulaşım ve iletişim alanında hızlı gelişmelerin yaşandığı günümüz dünyasında öğrencilerin dijital ortamlarda bilgiye erişmesi, ulaştığı bilgi kümelerini sorgulayarak doğru bilgiye ulaşması, öğrendiği bilgileri başkalarıyla paylaşabilmesi, yaratıcı düşünme becerisini kazanarak bilimsel veya sanatsal ürünler ortaya koyması oldukça önemlidir. Nitekim öğrencilerin donanımlı bireyler olarak yetişmesi ülkenin geleceğinin teminatıdır. Bu nedenle bu hususun millî bir beka meselesi olduğu ifade edilebilir. Ancak özellikle kırsal bölgelerdeki teknolojik alt yapının yetersiz olduğuna ve bu nedenle programın uygulaması aşamasında çeşitli zorluklarla karşılaşılabilceği yönünde eleştiriler bulunmaktadır (Ülçay, 2024). Ayrıca yeni öğretim programlarının kendini bilim, sanat ve felsefeye kapattığına ilişkin görüşler de vardır (Kurul, 2024).

2024 öğretim programında öğrenme durumları boyutu yeniden yapılandırılmıştır. Öğrenme-öğretme uygulamalarında öğretmenlere örnekler sunulmuştur. Bu bağlamda 2024 öğretim programının uygulayıcılara kolaylık sağladığı ifade edilebilir. Programa 2018 öğretim programında yer almayan “ön değerlendirme” ve “köprü kurma” bölümleri eklenmiştir. Programın bu ögesi incelendiğinde; sürecin başında öğrencilerin ön değerlendirmeye alınarak yeni bilgi ve becerilerin öğrenilmesinde ön koşul niteliğinde olan bilgi ve becerilere sahip olup olmadıklarının tespit edilmeye çalışıldığı görülmektedir. Daha sonra eski bilgiler ile yeni bilgiler arasında köprü kurma/ilişkilendirme etkinliklerinin yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu durum yapılandırmacılık öğrenme kuramının ilkeleri ile örtüşmektedir. Öğrencilerin öğrenme stillerini dikkate alarak gerçekleştirilen etkinlikler sonrasında özel gereksinimli öğrencilere yönelik

olarak zenginleştirme ve destekleme faaliyetlerinin yapılması gerektiği belirtilmiştir.

2024 öğretim programlarının tek tipçi, yasaklayıcı, katı ve ideolojik bir program olduğuna ilişkin görüşler vardır (Kurul, 2024). Bu görüşün aksine özel gereksinimi olan öğrencilerin dikkate alınması yeni öğretim programının dikkat çeken özelliklerinden biridir. 2024 öğretim programında yer alan farklılaştırma bölümü; öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak hazırlanacak olan destekleyici veya zenginleştirici etkinliklerin öğretmenler tarafından planlanmasını ve uygulanmasını içermektedir. Destekleme bölümü akranlarına göre akademik açıdan geride kalan veya öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilere ek zaman verilmesi, öğrenme stillerine uygun farklılaştırılmış öğretim yöntem ve teknikler uygulanması vb. uygulamaları içermektedir. Bu bölüme yönelik olarak içerik sadeleştirilmiş, ek açıklamalar yapılmış ve öğrencilerin öğretmenleri eşliğinde kolayca gerçekleştirebilecekleri etkinliklere yer verilmiştir. Zenginleştirme bölümü ise akranlarından ileri seviyede akademik başarıya sahip olan öğrencilerin potansiyellerini üst seviyeye çıkarmaya yönelik etkinlikleri kapsamaktadır. Bu bölüme yönelik olarak daha üst düzeyde içerik, öğrenme yaşantıları ve değerlendirme etkinlikleri tasarlanmıştır.

2024 öğretim programında ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin öğrencinin güdülenmesini destekleyecek öğrenme kuram ve yaklaşımlarıyla uyumlu olduğu görülmektedir. Ölçme ve değerlendirme sürecinde 2018 programına benzer şekilde öğrencilerin aktif katılımının amaçlandığı; söz konusu etkinliklerin içeriğe, zamana ve öğrencilerin gelişim özelliklerine göre farklılaştığı belirlenmiştir. İzlemeye dayalı durum belirleme yaklaşımının esas alındığı ölçme ve değerlendirme sürecinde, öğrencilerin farklı gelişim özelliklerinin dikkate alınması programın olumlu özellikleri arasındadır.

2024 öğretim programında yerel koşulların dikkate alınarak eğitsel etkinliklerin planlanmasını içeren ayrı bir bölüm oluşturulmuştur. Bu bağlamda öğretim programının yapısında değişiklik yapıldığı görülmektedir. 2024 öğretim programında okul temelli planlamaya yer verilmiş olması program geliştirme ilkeleri açısından olumlu bir yaklaşım olarak göze çarpmaktadır. Nitekim her okulun içerisinde yer aldığı çevrenin özellikleri, velilerin gelir düzeyleri/sosyoekonomik koşulları, öğrencilerin demografik özellikleri ile ilgi, yetenek ve hazır bulunuşlukları vb. bir dizi özellik farklılık göstermektedir. Bu durumlara bağlı olarak eğitim-öğretim yılı içerisinde gerçekleştirilecek okul dışı etkinliklerin, sergi, araştırma, gezi ve gözlem gibi faaliyetlerin de farklılaşması hayatın olağan akışının bir gereğidir. Merkezi olarak planlanan etkinliklerin ülkenin farklı bölgelerinde aynı şekilde uygulanabileceğini düşünmek mantıksal

bir yaklaşım olmayacaktır. Bu bağlamda okullara esneklik tanınmış ve öğretmenlerin zümre kurullarında yıl içerisinde düzenlenecek etkinlikleri planlamalarına olanak verilmiştir.

2018 öğretim programında program geliştirme çalışmalarında kullanılmak üzere öğretmenlerin görüşlerini ortaya koyan bir bölüme yer verilmemiştir. 2024 öğretim programlarında ise eklenen “öğretmen yansımaları” bölümü sayesinde programın uygulayıcıları konumunda olan ve dolayısıyla programın etkililiğini sahada gözleme imkânına sahip olan öğretmenlerin programı değerlendirmelerine imkân verilmiştir. Öğretmenler akıllı cihazları ile kendilerine sunulan karekodları okutarak programın güçlü veya geliştirilmesi gereken yönlerine ilişkin olarak geri dönüt verebilmektedir. Öğretim programının etkililik düzeyine ilişkin hızlı geri bildirim sağlayan bu dijital ortamın program değerlendirme ve geliştirme sürecinde pozitif etki yaratacağı söylenebilir.

2015 ve 2017 yıllarında yayımlanan öğretim programlarında forma sayıları ve ders kitaplarının ebatlarına yer verilmezken (Aktay ve Çetin, 2019); 2018 ve 2024 öğretim programlarında bu hususlara değinilmiştir. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda sadece forma sayılarının üst sınırının ifade edildiği; 2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda ise forma sayılarının alt ve üst sınırının belirlenerek bu alandaki esnekliğin kısıtlandığı görülmektedir. Bu bağlamda ders kitaplarının hazırlanması aşamasında daha net standartlar getirildiği ifade edilebilir. Hazırlanacak ders kitaplarının ebatlarında ise herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Araştırma sonuçları doğrultusunda program geliştirme sürecinde yetkili olan kurumlara aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

- a) Öğretim programının dayandığı eğitim felsefesi detaylı olarak açıklanmalıdır.
- b) 2024 Hayat Bilgisi Öğretim Programı’nda becerilerin sınıflandırıldığı; ancak bu beceri alanlarına ilişkin açıklamalara programda yer verilmediği belirlenmiştir. Alan becerileri, kavramsal beceriler, sosyal-duygusal beceriler ve okuryazarlık becerilerine ilişkin açıklamalar öğretim programına eklenmelidir.
- c) Her bir öğrenme alanında yer alan öğrenme çıktısı sayısı ile öğrenme alanı için ayrılan ders saatinin orantılı olması sağlanmalıdır.
- ç) Programa yeni eklenen “programlar arası bileşenler” ve “farklılaştırma” bölümleri daha detaylı açıklanarak programın uygulayıcıları konumunda olan öğretmenlerin öğretim sürecini planlaması ve uygulaması kolaylaştırılmalıdır.
- d) Öğretim programında yapılan değişikliklerin bilimsel gerekçeleri ifade edilmelidir.

Araştırmadan elde edilen veriler sonucunda araştırmacılara şu öneriler getirilmiştir:

- a) Gelişmiş ülkelerde ilköğretim dönemindeki öğrencilere yaşam becerilerinin kazandırılmasına ilişkin derslerin öğretim programıyla 2024 yılında hazırlanan Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarının karşılaştırıldığı araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- b) Hayat Bilgisi dersi öğretim programlarının eğitim sürecindeki paydaşların (öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi, eğitim denetmeni ve veli) görüşleri doğrultusunda karşılaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

## KAYNAKÇA / REFERENCES

- Akpınar, B. & Köksalan, B. (2024). Eğitimde maarif ve müfredat yenileme ihtiyacı: Türkiye yüzyılı maarif modeli üzerinden teorik bir analiz. *Journal of History School*, 17(68), 27-48. <https://doi.org/10.29228/joh.74735>
- Akpınar, B., Özer, B., Oral, B. & Köksalan, B. (2024). Türkiye yüzyılı maarif modelinin program geliştirme ve felsefi düzleminden analizi. *EKEV Akademi Dergisi*, 99, 59-73. <https://doi.org/10.17753/sosekev.1489135>
- Aksakal, H. (2012). Japon ve Türk Modernleşmelerinin Karşılaştırmalı Tarihi Üzerine Bir Değerlendirme: Gerçekten ‘Japon Mucizesi’ vs. ‘Türk Usûlü’ mü? *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 27, 83-108. <https://izlik.org/JA75DS43SW>
- Aktay, S. & Çetin, H. S. (2019). 2015, 2017 ve 2018 Hayat bilgisi dersi öğretim programları. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(Özel sayı), 577-600. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.548537>
- Arslankara, V. B. & Arslankara, E. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin felsefi temelleri: Ontolojik, epistemolojik ve aksiyolojik bakış açılarından bir değerlendirme. *İstanbul Eğitim Dergisi*, 1(1), 121-145. <https://doi.org/10.71270/istanbulegitim.istj.1557889>
- Aykaç, N. (2011). Hayat bilgisi dersi öğretim programında kullanılan yöntem ve tekniklerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi Sinop ili örneği. *Kastamonu Education Journal*, 19(1), 113-126. <https://izlik.org/JA54RM25GN>

- Bahçe, A. (2010). *Hayat Bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Berk, Ş. & Özer, B. (2024). “Türkiye Yüzyılı” Maarif Modeli (TYMM) öğretim programlarına ilişkin nitel bir değerlendirme. *Journal of History School*, 17(73), 3241-3256. <https://doi.org/10.29228/joh.78177>
- Demir, M. K. (2016). Hayat bilgisi öğretim programının değiştirilmesi gerekçelerine dair öğretmen aday görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 47, 157-171. <https://doi.org/10.9761/JASSS3543>
- Dere, İ., & Emeksever, A. (2018). Hayat bilgisi derslerinde sözlü tarihle kültürel mirasın öğretimi. *Gelecek Vizyonlar Dergisi*, 2(4), 40-47. <https://doi.org/10.29345/futvis.61>
- Duyul, S., Duyul, Y., Kesman, M. & Kesman, M. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli konusunda öğretmen görüşleri. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 5(3), 1-19. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15002346>
- Dündar, H., & Hareket, E. (2016). Türkiye’de ilköğretim hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının çocuk hakları açısından incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 85-103. <https://izlik.org/JA27RZ27PA>
- Güneş, G. & Yıldırım, Y. (2024). 2018 ve 2024 Hayat bilgisi dersi öğretim programlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi: 2018 ve 2024 hayat bilgisi dersi öğretim programı. *International Journal of education and Science Research*, 1(1), 66-84. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14014499>
- Karabey, B. & Erdoğan, A. (2023). K12 beceriler çerçevesi Türkiye bütüncül modeli matematik alan becerilerinin tanımlanması ve süreçlerinin modellenmesi. *Millî Eğitim Dergisi*, 52(Özel Sayı), 971-996. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.1309180>
- Karagöl, E. & Aydoğan, Ş. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programındaki değerler açısından önerilen çocuk edebiyatı kitapları. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 13(1), 73-93. <https://doi.org/10.71084/ijlet.1609900>
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.

- Kazu, H. & Aslan, S. (2012). Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi öğretim programına yönelik görüşlerinin incelenmesi (nitel bir araştırma). *Turkish Studies*, 7(2), 693-706. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.3364>
- Kurul, N. (2024). Güç ilişkileri bağlamında maarif modeli. *Oditoryum Eleştirel Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 71-82. <https://izlik.org/JA58BR85AD>
- Kuzu, O., Toptaş, V. & Göçer, V. (2025). Türkiye yüzyılı maarif modeli perspektifinde 2018 ve 2024 ilköğretim matematik dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 114-140. <https://doi.org/10.29299/kefad.1545275>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2018). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı*. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018122171428547-HAYAT%20B%C4%B0LG%C4%B0S%C4%B0%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2024). *Türkiye yüzyılı maarif modeli Hayat bilgisi dersi öğretim programı*. <https://tymm.meb.gov.tr/upload/program/2024programhay123Onayli.pdf> adresinden 05.05.2025 tarihinde erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2025). *Türkiye yüzyılı maarif modeli öğretim programları ortak metni*. <https://tymm.meb.gov.tr/ortak-metin>
- Narin, D. (2007). *İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programının vatandaşlık bilgi, beceri ve değerleri kazandırmasına ilişkin öğretmen görüşleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Öztürk, T. & Kalafatçı, Ö. (2016). İlkokul hayat bilgisi dersi öğretim programının uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 58-74.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç. & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250. <https://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Şahin, M. (2009). Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze Türkiye’de Hayat Bilgisi dersi programlarının gelişimi. *Journal of International Social Research*, 2(8), 402-410.
- Şahin, V. (2019). Kültürel coğrafya bakımından hayat bilgisi ve sosyal bilgiler ders programlarına bir yaklaşım. *Millî Eğitim Dergisi*, 48(222), 173-183. <https://izlik.org/JA75NX83BL>

- Ülçay, O. (2024). Türkiye yüzyılı maarif modeli değerlendirmesi. *Ulusal Eğitim, Toplum ve Dünya Dergisi*, 1(2), 70-75. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11097248>
- Yaşaroğlu, C. (2013). Hayat bilgisi dersi kazanımlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Turkish Studies Dergisi*, 8(7), 849-858. <https://doi.org/10.7827/turkishstudies.4838>
- Yeşilbaş, H. (2024). *Türkiye yüzyılı maarif modeli ortaöğretim tarih dersi öğretim programına göre hazırlanmış 9. sınıf tarih ders kitabında yer alan orta çağ medeniyetleri ünitesinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, G. (2021). Somut olmayan kültürel mirasın eğitim programlarına yansması: hayat bilgisi öğretimi. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16, 231-247. <https://doi.org/10.20860/ijoses.974198>
- Yıldırım, Y. & Çalışkan, A. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin 21. yüzyıl insan profili açısından değerlendirilmesi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(26), 204-220. <https://doi.org/10.55605/ejedus.1548121>

## EXTENDED ABSTRACT

**Introduction:** The Life Science Curriculum, which aims to provide life skills, was updated in 2024. Therefore, the current comparative analysis of the 2018 and 2024 Life Science curriculum is important in terms of following and developing the changes in the curricula. For this specific reason, a comparative analysis of the 2018 and 2024 Life Science Curriculum was carried out in the study and answers to the following questions were sought within the scope of the research:

1. 2018 and 2024 Life Science Curriculum;

- a) what are the curriculum structures?
- b) what are the curriculum elements?
- c) what are the aims?
- ç) what are the values it aims to make students acquire?
- d) what are the skills that students aim to acquire?

- e) what are the measurement and evaluation approaches?
  - f) What is the number of forms used in the preparation of textbooks and the size of textbooks?
  - g) What are the issues to be considered in the implementation of the programmes?
2. How is the distribution of the 2018 Life Science Curriculum according to grade levels in terms of unit name, lesson hours and number of learning outcomes?
  3. How is the distribution of the 2024 Life Science Curriculum according to grade levels in terms of learning area, lesson hours and learning outcomes?

**Method:** The data in the study comparing 2018 and 2024 Life Science curriculum were gathered through document analysis. The data in the study were obtained from the Life Science curriculum prepared by the Ministry of National Education in 2018 and 2024. In the research process, all ethical principles determined by the Council of Higher Education were followed. As the research questions formed a thematic framework, descriptive analysis methods were used to interpret the data obtained in the study. To ensure the reliability of the analyses, the data used in the research were reviewed by researchers specialising in programme development. In cases where disagreements arose, the researchers discussed and reached a consensus.

**Findings:** In the 2024 curriculum, learning outcomes and process components replaced the achievements and explanations according to grade levels in the 2018 curriculum. In addition, inter-programme components, content framework and differentiation sections are also included in the 2024 curriculum.

Some objectives omitted from the 2018 curriculum were incorporated into the 2024 curriculum. These newly added objectives include adapting to school, gaining disaster awareness, obeying traffic rules, using Turkish correctly and effectively, and understanding children's rights and responsibilities.

Whilst the 2018 curriculum contained 10 values, the 2024 curriculum is seen to contain 20 values. The 2024 curriculum includes values such as family integrity, freedom, cleaning, industriousness, modesty, privacy, healthy life, sensitivity, compassion, aesthetics, and thrift, which were not present in the 2018 curriculum.

When the 2018 and 2024 curriculum were examined in terms of skills, it was found that there were 23 skills in the 2018 curriculum and 24 skills in the 2024 curriculum. It is seen that there has been a radical change in the skills planned to be gained by students through the curriculum and the skills are gathered in four

main skill areas: field skills, conceptual skills, social-emotional skills and literacy skills.

It was observed that 148 learning outcomes in the 2018 curriculum were replaced by 66 learning outcomes in the 2024 curriculum and similar learning outcomes were brought together and structured as a learning outcome.

**Conclusion:** It can be seen that the names of the learning areas have been changed in the 2024 curriculum and that adjustments have been made to the number of lesson hours allocated to each learning area. In the 2018 curriculum, it was found that the ‘Life at Our School’ unit was allocated the most time across all year groups. In the 2024 curriculum, however, it is observed that the learning area to which the most time is allocated at Year 1 and Year 2 levels is “The Place I Live and My Country” (28 hours); whilst at Year 3 level, an equal amount of time is allocated to all learning areas except “Science, Technology and Art”. It is thought that this situation is linked to the number of learning outcomes. Indeed, it has been established that in the 2018 curriculum, the most time was allocated to the ‘Life at Our School’ unit -which contained the most learning outcomes- whilst in the 2024 curriculum, the most time was allocated to the ‘The Place I Live and My Country’ learning area—which contained the most learning outcomes.

In the 2024 curriculum, the ‘learning situations’ dimension has been restructured. Sections on ‘pre-assessment’ and ‘bridging’, which were not included in the 2018 curriculum, have been added to the programme.

In the assessment and evaluation process, similar to the 2018 programme, the aim is to encourage active student participation; it has been established that these activities vary according to the content, timing and developmental characteristics of the students.

**Discussion:** The 2024 Life Science Curriculum also adopts a skills-based, interdisciplinary approach. It was determined that there was an increase in the number of values and that the values were gathered under the umbrella values of respect, justice and responsibility, taking into account their common qualities.

‘Pre-assessment’ and “bridging” sections were added to the programme. When this element of the programme is examined, it is seen that at the beginning of the process, students are pre-assessed to determine whether they have the knowledge and skills that are prerequisites for learning new knowledge and skills. Then, it is stated that bridging/association activities should be carried out between old knowledge and skills and new knowledge and skills.

In the 2024 Life Science Curriculum, the differentiation section includes the planning and implementation of supportive or enriching activities by teachers, which will be prepared by taking into account the individual differences of students. The fact that the 2024 curriculum includes school-based planning also stands out as a positive approach in terms of curriculum development principles.

### **Çıkar Çatışması Bildirimi**

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

### **Destek/Finansman Bilgileri**

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

### **Yapay Zekâ Kullanımı Bildirimi**

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanması için herhangi bir yapay zekâ aracından faydalanılmamıştır.